



WALTER ISAACSON

AUTOR BESTSELLEROV STEVE JOBS A EINSTEIN

LEONARDO
DA VINCI

WALTER
ISAACSON

LEONARDO
DA VINCI

ŽIVOTOPIS



eastone BOOKS

LEONARDO DA VINCI
Copyright © 2017 by Walter Isaacson
Slovak edition © 2018 by Eastone Group, a.s.
All rights reserved.

Z anglického originálu Walter Isaacson – *Leonardo Da Vinci* vydaného
vydavateľstvom Simon & Schuster preložil Peter Varinský.
V roku 2018 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.

www.eastonebooks.com

Translation © 2018 Mgr. Peter Varinský
Jazyková korektúra: Mgr. Ivana Fábryová
Redakčné úpravy: Mgr. Alica Činčárová
Layout: Studio Eastone
Tlač: Těšínská tiskárna, a. s.

www.eastonebooks.com

ISBN: 978-80-8109-332-6

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nemôže byť použitá alebo reprodukováná, uchovávaná v informačných systémoch alebo šírená v akejkoľvek forme a akýmkoľvek spôsobom: elektronicky, mechanicky, kopírovaním, nahrávaním, skenovaním alebo inak, bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv, s výnimkou citácií v rámci recenzií.

OBSAH

Podakovanie	VII
Postavy	IX
Talianska mena v roku 1500	XI
Poznámka k prebalu knihy	XI
Časová os	XII
ÚVOD Viem aj maľovať	3
1. Detstvo	13
2. Učeň	25
3. Na vlastnú päsť	70
4. Miláno	93
5. Leonardove zápisníky	107
6. Dvorný zabávač	114
7. Osobný život	131
8. <i>Vitruviánsky muž</i>	142
9. Monument koňa	161
10. Vedec	171
11. Vtáky a lietanie	182
12. Mechanické umenie	191
13. Matematika	201
14. Ľudská podstata	212
15. <i>Madona v skalách</i>	221

16. Milánske portréty	234
17. Veda umenia	257
18. <i>Posledná večera</i>	275
19. Vnútorne rozbroje	289
20. Opäť vo Florencii	295
21. Svätá Anna	310
22. Obrazy stratené a nájdené	319
23. Cesare Borgia	329
24. Hydraulický inžinier	341
25. Michelangelo a stratené <i>bitky</i>	348
26. Návrat do Milána	373
27. Anatómia, druhé kolo	386
28. Svet a jeho vody	415
29. Rím	433
30. Ukazovateľ cesty	451
31. <i>Mona Liza</i>	462
32. Francúzsko	481
33. Záver	502
ÚLOHA Opíš jazyk ďatľa	511
Skratky často citovaných zdrojov	513
Poznámky	519
Zdroje ilustrácií	563
Index	565
O autorovi	589

POĎAKOVANIE

Marco Cianchi profesionálne prečítal rukopis tejto knihy, poskytol množstvo návrhov na zlepšenie, pomohol s prekladmi a v Taliansku poslužil ako sprievodca. Pôsobí ako profesor na Accademia di Belle Arti vo Florencii s titulmi z histórie umenia z univerzít vo Florencii a v Bologni. Dlhé roky spolupracuje s Carlom Pedrettim a napísal množstvo kníh, vrátane *Le macchine di Leonardo* (Becocci, 1981), *Leonardo, I Dipinti* (Giunti, 1996) a *Leonardo, Anatomia* (Giunti, 1997). Stal sa tiež mojím blízkym priateľom.

Juliana Barone z Birkbeck College pri Londýnskej univerzite si taktiež profesionálne prečítala veľkú časť rukopisu. Na Oxfordskej univerzite napísala o Leonardovi doktorskú dizertačnú prácu a je autorkou kníh *Leonardo: The Codex Arundel* (British Library, 2008), *Studies of Motion: Drawings by Leonardo from the Codex Atlanticus* (De Agostini, 2011), *The Treatise on Paintings* (De Agostini, 2014) a pripravovaných kníh *Leonardo, Poussin a Rubens* a *Leonardo in Britain*.

Doktorku Barone mi odporučil Martin Kemp, emeritný profesor Oxfordskej univerzity a jeden z významných akademických špecialistov na Leonardovo dielo a život našej doby. Počas uplynulých päťdesiatich rokov napísal a podieľal sa na sedemdesiatich dvoch knihách a akademických článkoch o Leonardovi. Dobrotivo so mnou trávil čas na Trinity College v Oxforde, podelil sa so mnou o zistenia z výskumov a tiež o raný rukopis knihy *Mona Lisa: The People and the Painting* (Oxford University Press, 2017), ktorej je spoluautorom, a v nespočetných e-mailoch poskytoval odpovede na rôzne otázky.

Frederick Schroeder, kurátor *Leicesterského kódexu* pre Billa Gatesa, a Domenico Laurenza, autor mnohých kníh o Leonardových inžinierskych aktivitách a vynálezoch, si prečítali kapitoly o *Leicesterskom kódexe* a poskytli mi vlastné aktualizované preklady z tohto diela, ktoré plánujú vydať v roku 2018. David Lenley ma pozval do Windsorského zámku pozrieť sa na Leonardove kresby a predstavil ma Martinovi Claytonovi, kurátorovi a akademikovi zaoberajúcemu sa Leonardom.

K ďalším akademikom študujúcim Leonardovo dielo a život a kurátorom, ktorí si prečítali pasáže z rukopisu – všetci mi poskytli pomoc, prístup k zbierkam či rôzne postrehy –, patria Luke Syson, ktorý pôsobil v Národnej galérii v Londýne a aktuálne v Metropolitnom múzeu umenia v New Yorku; Vincent Delieuvin a Ina Giscard d'Estaing z Washingtonu, D.C.; Valeria Poletto z Gallerie dell'Accademia v Benátkach; Pietro Marani z Politecnico di Milano; Alberto Rocca z Bibliotecy Ambrosiana v Miláne a Jacqueline Thalmann z Christ Church v Oxforde. Taktiež som vďačný profesionálom z Villa I Tatti vo Florencii a z knižníc Dumbarton Oaks Library vo Washingtone, D.C., a Harvard Fine Arts Library. Getty Images si pod vedením Dawn Airey vybralo túto knihu ako špeciálny projekt a tím dohliadajúci na získavanie obrázkov tvorili David Savage, Erica Rachlis, Scott Rosen a Jill Braaten. Moja hlboká vďaka patrí Patovi Zindulkovi, Leah Bitounis, Ericovi Motleyemu a ďalším trpezlivým kolegom a členom správnej rady Aspen Italia.

Tiež by som rád poďakoval Filippovi Dal Corno, členovi predstavenstva Aspen Italia a kultúrnemu referentovi mestskej samosprávy Milána, ktorý mi umožnil súkromnú prehliadku výstavy venovanej Leonardovi v Palazzo Reale, za prítomnosti uznávaného kurátora Pietra Maraniho, rovnako ako aj ďalších milých spolupracovníkov z Aspen Italia, ktorí mi pomohli získať prístup k zdrojom ďalších informácií vo Florencii, v Benátkach a Miláne.

Všetky moje knihy už vyše tri desaťročia vydáva knižné vydavateľstvo Simon & Schuster, a to preto, lebo jeho tím je mimoriadne nadaný: Alice Mayhew, Carolyn Reidy, Jonathan Karp, Stuart Roberts (ktorý dozeral na túto knihu a jej ilustrácie), Richard Rhorer, Stephen Bedford, Jackie Seow, Kristen Lemire, Judith Hoover, Julia Prosser, Lisa Erwin, Jonathan Evans a Paul Dippolito. Počas celej mojej spisovateľskej kariéry bola Amanda Urban mojou agentkou, poradkyňou, rozvážnou konzultantkou a blízkou priateľkou. Strobe Talbott, môj kolega z magazínu *Time*, v ktorom som začal pracovať v roku 1979, si prečítal predbežné verzie všetkých mojich kníh, počínajúc rukopisom *The Wise Men*, poskytol mi podnetné pripomienky a povzbudenie. Keď prichádzame k dezertnému chodu našich kariér, vychutnávam si sprievod spomienok, ktoré odštartovali naše rané šalátové dni.

Ako vždy, najväčšia vďaka patrí mojej žene Cathy a našej dcére Betsy, ktoré sú múdre, bystré, láskyplné a neustále ma podporujú. Ďakujem vám.

POSTAVY

Giacomo Andrea – architekt, Leonardov priateľ v Miláne, nakreslil verziu Vitruviánskeho muža

Cesare Borgia (cca 1475 – 1507) – taliansky vojvoda, nemanželský syn pápeža Alexandra VI., námet pre Machiavelliho *Vladára*, Leonardov mecenáš

Donato Bramante (1444 – 1514) – architekt, Leonardov priateľ v Miláne, pracoval na katedrálach v Miláne, Pavii a na Chráme sv. Petra vo Vatikáne

Caterina Lippi (cca 1436 – 1493) – sirota po sedliackych rodičoch, pôvodom z okolia Vinci, Leonardova matka, neskôr sa vydala za Antonia del Vacchu, známeho tiež ako Accattabriga

Charles d’Ambosie (1473 – 1511) – francúzsky guvernér Milána v rokoch 1503 – 1511, Leonardov mecenáš

Beatrice d’Este (1475 – 1497) – pochádzala z najväzenejšej talianskej rodiny, vzala si Ludovica Sforzu

Isabella d’Este (1474 – 1539) – sestra Beatrice, markíza Mantovy, snažila sa prehovoriť Leonarda, aby jej namaľoval portrét

Kráľ František I. (1494 – 1547) – francúzsky kráľ od roku 1515, posledný Leonardov mecenáš

Francesco di Giorgio (1439 – 1501) – umelec/inžinier/architekt, ktorý spolupracoval s Leonardom na veži milánskej katedrály, cestoval s ním do Pavie, preložil Vitruvia a nakreslil verziu Vitruviánskeho muža

Pápež Lev X., Giovanni de’ Medici (1475 – 1521) – syn Lorenza de’ Medici, zvolený za pápeža v roku 1513

Kráľ Ľudovít XII. (1462 – 1515) – francúzsky kráľ od roku 1498, dobyl Miláno v roku 1499

Francesco Melzi (cca 1493 – cca 1568) – pôvodom zo šľachtickej milánskej rodiny, do Leonardovej domácnosti sa dostal v roku 1507 a stal sa jeho žiakom, adoptovaným synom a dedičom

Lorenzo de' Medici, prezývaný „Nádherný“ (1449 – 1492) – bankár, mecenáš umenia a *de facto* vládca Florencie od roku 1469 až do svojej smrti

Giuliano de' Medici (1479 – 1516) – syn Lorenza de' Medici, brat pápeža Leva X., Leonardov mecenáš v Ríme

Niccolò Machiavelli (1469 – 1527) – florentský diplomat a spisovateľ, stal sa vyslancom Cesareho Borgiu a Leonardovým priateľom v roku 1502

Michelangelo Buonarroti (1475 – 1564) – florentský sochár a Leonardov rival

Piero da Vinci (1427 – 1504) – florentský notár, Leonardov otec, Leonardovu matku si však nevzal, následne mal jedenásť ďalších detí so štyrmi rôznymi manželkami

Luca Pacioli (1447 – 1517) – taliansky matematik, fráter a Leonardov priateľ

Andrea Salai, rod. **Gian Giacomo Caprotti da Oreno** (1480 – 1524) – do Leonardovej domácnosti prišiel ako desaťročný a dostal prezývku Salai, teda čertík

Ludovico Sforza (1452 – 1508) – *de facto* vládca Milána od roku 1481, milánsky vojvoda od roku 1494, až kým ho Francúzi v roku 1499 nezbavili držby, Leonardov mecenáš

Andrea del Verrocchio (cca 1435 – 1488) florentský sochár, zlatník a umelec, Leonardo sa v jeho dielni začal a v rokoch 1476 – 1477 aj pracoval

TALIANSKA MENA V ROKU 1500

Benátskou zlatou mincou bol dukát, florentskou zasa florén. Oba pozostávali z 3,5 gramu zlata, ktoré by malo v roku 2017 hodnotu zhruba 130 amerických dolárov. Jeden dukát alebo florén mal hodnotu zhruba šiestich lír alebo 120 soldi, vtedajších strieborných mincí.

POZNÁMKA K PREBALU KNIHY

Na prebale je detail z olejomaľby nachádzajúcej sa vo florentskej galérii Uffizi, ktorá bola istý čas považovaná za Leonardov autoportrét. Nedávna röntgenová analýza však odhalila, že ide o Leonardov portrét od neznámeho autora zo 17. storočia. Vychádza z (alebo je predlohou) podobného portrétu znovuobjaveného v Taliansku v roku 2008, nazývaného Lukánsky portrét Leonarda da Vinci, ktorý bol mnohokrát skopírovaný. Verzia namaľovaná vodovými farbami na slonovine zo sedemdesiatych rokov 18. storočia od Giuseppeho Macphersona je uložená v Britskej kráľovskej zbierke a v roku 2017 bola súčasťou výstavy „Portrét umelca“ v Kráľovnej galérii Buckinghamského paláca.



Stáva sa členom
cechu maliarov;
prvou známou
kresbou je
krajinka.

cca
1473

Spolupracuje
s Verrocchiom
na *Krste Krista*.



cca
1475



cca
1478

Portrét
Ginevry de' Benci,
dcéry bohatého
florentského
bankára.

1452

Narodil sa
15. apríla.

Koniec storočnej vojny;
pád Konštantínopolu.

Narodil sa
Michelangelo.

Milánu vládne Ludovico Sforza;
narodil sa Magalhães.

Gutenberg
vytlačil Bibliu.

Narodil sa Machiavelli; Lorenzo
de' Medici sa zmocňuje vlády.

Narodil sa
Kopernik.

Johannes de Spira
zakladá vydavateľstvo
v Benátkach.

Narodil sa
Raffael.

Stáva sa
učňom vo
Verrocchiovom
ateliéri vo
Firencii.

cca
1468



Zákazka na
Kľaňanie troch kráľov.



1481

1482

Sťahuje sa
do Milána
a začína si viesť
zápisníky.

cca
1472

Zvestovanie; mladický experiment s nesprávnou
perspektívou, ale náznakom geniality.



veda

život

svet

ume-
nie



Dáma s hranostajom;
hlinený model
pre monument
koňa vystavený
na obdiv v Miláne.

1496



Kresby pre
Pacioliho
knihu
*O božskej
proporcii.*

1493



1498



Prvý pokus
o lietajúci stroj.

Štúdie anatómie
a architektúry.

1489

Portugalčan Diaz oboplával
južný cíp Afriky.

Krištof Kolumbus sa preplavil do Nového
sveta; Lorenzo de' Medici zomiera; Rodrigo
Borgia sa stáva pápežom Alexandrom VI.

Vasco da Gama objavil cestu do
Indie; Ľudovít XII. sa stáva kráľom
Francúzska; Savonarolove vatry már-
nosti; Francúzsko obsadzuje Miláno.

Narodil sa Sulejman I., sultán Osmanskej
ríše; Ľudovico sa oficiálne stáva vojvodom.

Savonarola zosadzuje Mediciovcov vládnucich vo Florencii;
do Talianska vpadol francúzsky kráľ Karol VIII.

cca
1490



Rajská hostina pre svadobnú
slávnosť vojvodovho synovca;
dokončuje kresbu Vitruviánskeho
muža; k Leonardovi
prichádza bývať Salai.

1483



Objednávka
spolu s bratmi
Predisovcami
na namalovanie
*Madony
v skalách.*

Začína maľovať *Poslednú
večeru* v refektári kláštora
Santa Maria delle Grazie.

1495



1499

Odchádza z Milána.



1503

Vracia sa do Florencie, začína maľovať *Monu Lizu* a pracuje na nej až do konca života.

1505



Študuje let vtákov; druhý neúspešný pokus o lietanie; *Bitka pri Anghiari*, významná zákazka vo Florencii, ktorej sa napokon vzdáva a necháva ju nedokončenú.

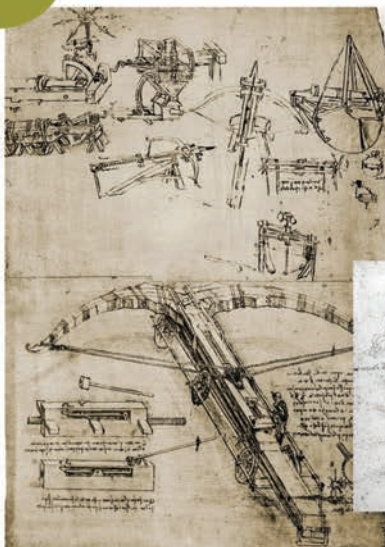
Michelangelova socha *Dávida*; mladý Raffael prichádza do Florencie študovať s Leonardom a Michelangelom.

Leonardov priateľ Amerigo Vespucci vydáva správu o plavbe do Nového sveta.

Pápež si najíma architekta Donata Bramanteho na rekonštrukciu Chrámu sv. Petra v Ríme.

1502

Začína pracovať pre Cesareho Borgiu ako vojenský inžinier.

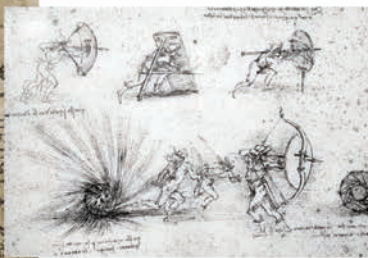


Vracia sa do Milána, kde s prestávkami zostáva sedem rokov.

1506

1507

Maliar a inžinier Ludovíta XII.



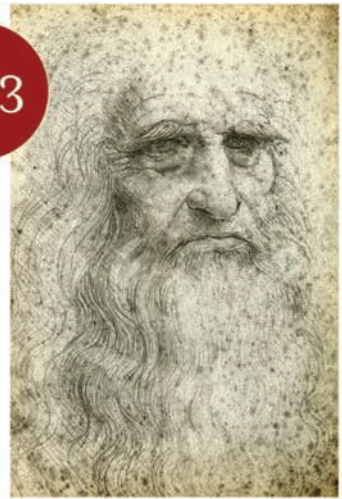


cca
1508



Svoj čas venuje striedavo Milánu a Florencii; študuje vodné diela; navrhuje monument Trivulzio; druhá *Madona v skalách*.

1513



Sťahuje sa do Ríma, ikonická Turínska kresba, pravdepodobný autoportrét z predchádzajúcich rokov, často definuje predstavu o Leonardovom výzore.

Michelangelo dokončuje výzdobu Sixtínskej kaplnky; narodil sa Gerardus Mercator, ktorý vytvorí prvú mapu sveta; Mediciovcí sa vo Florencii vracajú k moci.

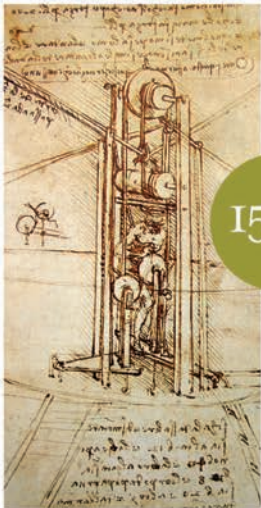
V Bruseli sa narodil Andreas Vesalius, ktorý vydá prvú presnú knihu o ľudskej anatómii. Martin Luther spúšťa protestantskú reformáciu.

Henrich VIII. sa stáva kráľom Anglicka.

Narodil sa Vasari.

Giovanni de' Medici sa stáva pápežom Levom X.

Kráľom Francúzska sa stáva František I.



1509

Pokračuje v štúdiu anatómie a hydrauliky.



1514

1516

Sťahuje sa do Amboise, je hosťom Františka I.

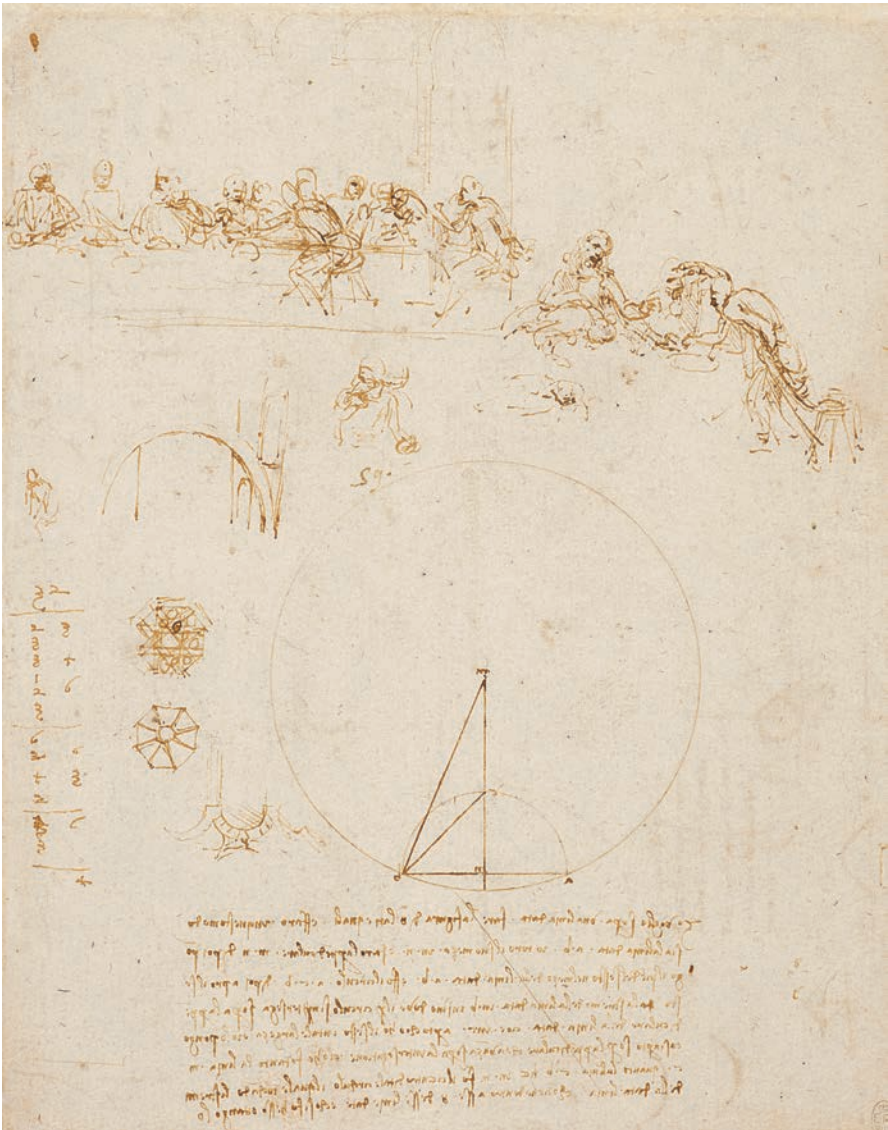


Navštevuje Parmu a Florenciu; plánuje vysušiť Pontínske močiare.

Zomiera 2. mája.

1519

LEONARDO
DA VINCI



Z Leonardovho zápisníka (cca 1495), skica *Poslednej večere*, geometrické štúdie hranenia kruhu, osemhranné návrhy kostola a pasáž napísaná jeho zrkadlovým písmom.

Viem aj maľovať

Približne v období, keď dosiahol skľučujúci míľnik v podobe tridsiatky, napísal Leonardo da Vinci list milánskemu panovníkovi, v ktorom uviedol zoznam dôvodov, pre ktoré by ho mal zamestnať. Vo Florencii už dosiahol aké-také maliarske úspechy, ale často mal ťažkosti s dokončením objednávok a neustále vyhľadával nové obzory. V prvých desiatich odsekoch listu vychválil svoje inžinierske zručnosti, vrátane schopnosti navrhovať mosty, akvadukty, kanóny, obrnené vozidlá či verejné budovy. Až v jedenástom odseku dodal, že je tiež umelec. „Rovnako aj v maľovaní dokážem všetko možné,“ napísal.¹

Áno, dokázal. Neskôr totiž vytvoril dve z najznámejších malieb v dejinách, *Poslednú večeru* a *Monu Lízu*. Sám seba však vnímal ako vedca a inžiniera. S vášňou, ktorá sa často menila na posadnutosť, sa vrhal do inovatívneho študovania anatómie, fosílií, vtákov, srdca, lietajúcich strojov, optiky, botaniky, geológie, vodných tokov či zbraní. Stal sa tak z neho archetyp renesančného muža, bol inšpiráciou pre všetkých, ktorí veria, že „nekončné diela prírody“, ako ich sám nazval, sú navzájom prepletené v jednote plnej skvostných vzorov.² Jeho schopnosť skombinovať to, čo teraz nazývame umenie a veda (ikonizovala ju jeho kresba *Vitruviánsky muž*), z neho spravila najkreatívnejšieho génia histórie.

Vedeckým bádáním si súčasne obohacoval umeleckú tvorbu. Míťvolám olupoval mäso z tváre, obkresľoval svaly, ktoré hýbu ústami, aby neskôr namaľoval najpamätnejší úsmev sveta. Študoval prierezy ľudských lebiek,

po vrstvách kreslil kosti i zuby a zachytil tiež agóniu kostnatého *Svätého Hieronyma v divočine*. Skúmal matematické zákony optiky, vysvetlil, ako lúče svetla dopadajú na rohovku, a vytvoril tiež čarovné ilúzie meniacich sa vizuálnych perspektív v *Poslednej večeri*.

Zlúčením intenzívneho štúdia svetla, tieňov a optiky s výtvarným umením sa stal majstrom tieňovania a perspektívy. Objekty na rovnom povrchu dokázal vymodelovať tak, aby pôsobili trojrozmerné. Táto schopnosť „prinútiť plochý povrch zobrazit' telo tak, akoby bolo vymodelované a nachádzalo sa mimo tejto roviny“, vyhlásil Leonardo, bola „prvotným zámerom maliara“ a najmä vďaka jeho dielam sa stala hlavnou inováciou renesančného umenia.³

S pribúdajúcim vekom sa do vedeckého bádania púšťal nielen preto, aby mohlo poslúžiť jeho umeniu, ale tiež z nutkavého inštinktu prísť na kľb najhlbšej krásy stvorenia. Keď sa snažil pochopiť dôvod, prečo sa nebo javí ako modré, nebolo to iba preto, aby obohatil svoje maľby. Jeho zvedavosť bola rýdza, hlboko osobná a rozkošne fanatická.

Ani vo chvíli, keď rozjímal nad modrou oblohou, neoddeľoval vedecké úsilie od umenia. Spoločne slúžili vášni, ktorá ho poháňala. Tá prameňila jednoducho z toho, že chcel vedieť o svete všetko, čo sa len dá, a to z každučkého uhla, vrátane toho, ako do sveta zapadáme my. Prechovával hlbokú úctu voči ucelenosti prírody a mal cit pre harmóniu jej najrôznejších sústav, pričom kópie tejto harmónie objavoval v javoch všetkých veľkostí. Do skicárov si zaznamenával kučery vlasov, krútnavy vody či vírenie vzduchu a pridával k nim pokusy o matematické vzorce, ktorými by sa tieto špirály mohli riadiť. Keď som na Windsorskom hrade hľadel na vírivú silu „kresieb potopy“, ktoré vytvoril na sklonku života, spýtal som sa miestneho kurátora Martina Claytona, či si myslí, že ich Leonardo nakreslil ako umelecké diela alebo vedecké štúdie. Ešte som to ani celé nevyslovil a už som vedel, že som položil hlúpu otázku. „Nemyslím si, že by v tom Leonardo robil takéto rozdiely,“ odvetil.

Do napísania tejto knihy som sa pustil preto, lebo Leonardo da Vinci predstavuje dokonalý príklad ústrednej témy mojich predchádzajúcich biografii – toho, ako je schopnosť prepájať rôzne disciplíny (umenie a vedu,

humanitné odbory a technológie) kľúčom k inovácii, predstavivosti a nadaniu. Benjamin Franklin, predchádzajúci objekt môjho záujmu, bol vlastne Leonardom svojej doby – tiež bez formálneho vzdelania, učil sa sám a stal sa z neho nápaditý polyhistor, najlepší vedec, vynálezca, diplomat, spisovateľ a obchodný stratég Ameriky v období osvietenstva. Prostredníctvom púšťania si šarkana dokázal, že blesk je elektrická energia, a vynášiel tiež tyč na jeho skrotenie. Zhotovil bifokálne okuliare, okúzľujúce hudobné nástroje, kozuby s čistým horením, mapy Golského prúdu a uviedol tiež unikátny americký štýl domáceho humoru. Keď sa napríklad Albert Einstein zasekol a nevedel sa pri rozvíjaní teórie relativity posunúť vpred, vytiahol vždy husle a zahral si niečo od Mozarta, čo mu pomohlo znovu sa napojiť na harmóniu vesmíru. Ada Lovelace, ktorej profil som vytvoril v knihe o inovátoroch, spojila poetickú citlivosť svojho otca, lorda Byrona, s matkinou láskou pre krásu matematiky a vytvorila víziu počítača určeného na všeobecné účely. A Steve Jobs zasa vo chvíli, keď jeho prezentácie nových produktov vrcholili, premietal divákovi obrázok križovatkového značenia, na ktorom sa pretínalo umenie s technológiami. Jeho hrdinom bol Leonardo. „Videl krásu v umení i technike,“ vyhlásil Jobs, „a jeho schopnosť skombinovať ich z neho robila génia.“⁴⁴

Áno, išlo o génia – s divokou predstavivosťou, vášnivou zvedavosťou a tvorivosťou naprieč mnohými disciplínami. Mali by sme však s týmto označením narábať opatrne. Nacapenie nálepky „génius“ totiž Leonarda istým zvláštnym spôsobom minimalizuje, lebo vyvoláva zdanie, že ho trafil akýsi blesk. Giorgio Vasari, jeho raný životopisec a umelec zo šestnásteho storočia, urobil túto chybu tiež. „Niekedý, v štýle nadprirodzena, jednu osobu nebesá skvostne obdaria krásou, pôvabom a talentom v takej hojnej miere, že každý jej čin vyznieva božsky a všetko, čo robí, zjavne pochádza od Boha a nepramení z ľudského umenia.“⁴⁵ Leonardova genialita však bola v skutočnosti ľudská, ukutá jeho vlastnou vôľou a ambíciami. Nešlo o príjemcu božieho daru, akými boli napríklad Newton či Einstein, ktorí dostali myseľ s takou výpočtovou kapacitou, akú si my, bežní smrteľníci, nedokážeme ani len predstaviť. Leonardo bol nevzdelaný remeselník, ktorý ledva zvládol čítanie v latinčine či neskrátené delenie. Jeho genialita bola takého druhu, ktorý dokážeme pochopiť, dokonca si z neho vieme zobrať príklad.

Bola založená na zručnostiach, na ktorých môžeme popracovať všetci, napríklad na našej zvedavosti či hĺbke pozorovania. Disponoval takou horúčkovitou predstavivosťou, ktorá priam hraničila s fantáziou, čo je taktiež niečo, čo sa môžeme snažiť uchovať si v sebe a dopriať i našim deťom.

Leonardove nápady presakovali do všetkého, čoho sa chytil: divadelných produkcií, plánov na usmernenie toku riek, návrhov ideálnych miest, schém lietajúcich strojov či do takmer každého aspektu jeho umenia a inžinierstva. Skvelým príkladom je list adresovaný milánskemu panovníkovi, keďže vojensko-inžinierskymi zručnosťami v tom čase disponoval iba vo svojej myslí. Leonardova pôvodná úloha, ktorú plnil na panovníkovom dvore, nespočívala vo výrobe zbraní, ale v pripravovaní festivalov a slávností. Dokonca i na vrchole kariéry mala väčšina jeho bojových či lietajúcich vynálezov skôr vizionársky než praktický charakter.

Spočiatku som si myslel, že jeho horúčkovitá náchylnosť k fantazírovaniu predstavuje slabinu prameniacu z nedostatku sebadisciplíny a starostlivosti, ktorá mohla súvisieť s jeho sklonom ponechať umelecké diela a rozpravy nedokončené. Trochu pravdy na tom je. Vízia bez realizácie je totiž iba halucináciou. Ale taktiež som dospel k presvedčeniu, že jeho schopnosť stierať hranice medzi realitou a fantáziou, podobne ako jeho sfumato technika stierania hraníc namaľovaných na obraze, je kľúčom k jeho kreativite. Zručnosť bez predstavivosti je neplodná. Tvorivosť si niekedy vyžaduje nepraktického človeka. Leonardo vedel, ako sa dá snúbiť pozorovanie s predstavivosťou, čo z neho spravilo perfektného inovátora dejín.

Mojím východiskovým bodom pre túto knihu neboli Leonardove majstrovské umelecké diela, ale jeho zápisníky. Podľa mňa jeho myseľ najlepšie odkrýva viac než 7 200 strán poznámok a čmáranín, ktoré sa zázrakom zachovali až dodnes. Z papiera sa nakoniec vykľula skvelá technológia uchovávanía informácií, čitateľná aj po päťsto rokoch, čo sa naším statusom a blogom zrejme tak ľahko nepodarí.

Leonardo si našťastie nemohol dovoliť plytvať papierom, každúčkú plochu hárkov preto zaplnil najrôznejšími kresbami a zrkadlovými poznámkami, ktoré síce pôsobia náhodne, ale v skutočnosti odkazujú na jeho mentálne „skackanie“. O miesto na papieri sa tak bijú matematické výpočty,